

TURİZM RAPORU

HDP EKONOMİ KOMİSYONU

HDP

**BACASIZ SANAYIDE DE
İŞLER İYİ GİTMİYOR**

TURİZM SEKTÖRÜ RAPORU

BACASIZ SANAYİDE DE İŞLER İYİ GİTMİYOR

“Bacasız Sanayi” olarak adlandırılan turizm sektörü, yaklaşık 30 yıldır cari açığın kapatılması için en büyük desteği veren sektör konumundadır.

Sektör, 2019 yılı verilerine göre yaklaşık 35 milyar dolar gelir getirmiştir. Pandeminin başladığı 2020 yılında ise Türkiye'nin toplam turizm geliri yaklaşık 12 milyar dolardır. Yani Türkiye'nin 2020 yılındaki turizm geliri yaklaşık %65 oranında azalmış durumdadır. 2019 yılı verilerine göre “Turizm Gelirinin GSYİH İçindeki Payı” %4.6'dır. 2020 yılı için ise bu oran %1.6'ya gerilemiştir. (Bkz. Grafik 1)

Pandeminin kötü yönetimi, en az 30 Milyar dolar Turizm gelirini kaybetmesine neden olacağını göstermektedir.

YILLAR	TOPLAM					
	GELEN ZİYARETÇİ SAYISI	ÇIKAN ZİYARETÇİ SAYISI	TURİZM GELİRİ (1000 \$)	ORTALAMA HARCAMA (\$)	TURİZM GELİRİNİN GSYİH İÇİNDEKİ PAYI (%)	TURİZM ⁴ GİDERİ (Milyon \$)
2003	16 463 623	16 302 053	13 854 866	850	4,4	2 425
2004	20 753 734	20 262 640	17 076 607	843	4,2	2 954
2005	25 045 142	24 124 501	20 322 111	842	4,1	3 395
2006	23 924 023	23 148 669	18 593 951	803	3,4	3 271
2007	27 239 630	27 214 988	20 942 500	770	3,1	4 043
2008	31 137 774	30 979 979	25 415 067	820	3,3	4 266
2009	31 759 816	32 006 149	25 064 482	783	3,9	5 090
2010	32 997 308	33 027 943	24 930 997	755	3,2	5 875
2011	36 769 039	36 151 328	28 115 692	778	3,4	5 531
2012	37 715 225	36 463 921	29 007 003	795	3,3	4 593
2013	39 860 771	39 226 226	32 308 991	824	3,4	5 254
2014	41 627 246	41 415 070	34 305 903	828	3,7	5 470
2015	41 114 069	41 617 530	31 464 777	756	3,7	5 698
2016	30 906 680	31 365 330	22 107 440	705	2,6	5 050
2017	37 969 824	38 620 346	26 283 656	681	3,1	5 137
2018	46 112 592	45 628 673	29 512 926	647	3,8	4 896
2019	51 747 198	51 860 042	34 520 332	666	4,6	4 404
2020	15 963 997	15 826 266	12 059 320	762	-	1 105

TURİZM GELİRİNİN MİLLİ GELİRDEKİ PAYI REKOR SEVİYEDE DÜŞTÜ

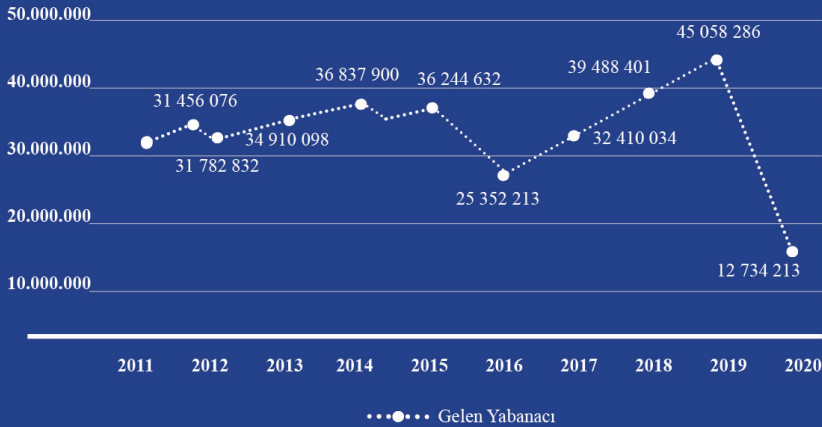

Grafik:1- Turizm gelirlerinin GSMH içindeki payları (2004-2020).

Bilindiği gibi ülke ekonomisinin uzun zamandır içerisinde bulunduğu kriz hali, pandemiyle birlikte çok daha derinleşmiştir. Tam da bu noktada, turizm sektörü belirleyici bir önem kazanmaktadır.

Yılda yaklaşık 700 milyon geceleme yapmak üzere kurgulanmış dev bir sektör olan turizm sektöründeki geceleme sayısı, pandemiyle birlikte 50-100 milyon rakamlarına kadar düşmüştür. Bu durum, hükümetin pandemiye kötü yönetmesinin sonuçlarından biri olarak, turizm sektörünün içine düştüğü zorluğa ortaya koymaktadır.

TÜRKİYE'YE GELEN YABANCI ZİYARETÇİLER (2011-2020)

TÜRKİYE'YE GELEN YABANCI ZİYARETÇİLERİN
YILLARA VE AYLARA GÖRE DAĞILIMI
(2018-2020)

AYLAR	YILLAR			% DEĞİŞİM ORANI	
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019
OCAK	1 461 570	1 539 496	1 787 435	5,33	16,11
ŞUBAT	1 527 070	1 670 238	1 733 112	9,38	3,76
MART	2 139 766	2 232 358	718 097	4,33	-67,83
NİSAN	2 655 561	3 293 176	24 238	24,01	-99,26
MAYIS	3 678 440	4 022 254	29 829	9,35	-99,26
HAZİRAN	4 505 594	5 318 984	214 768	18,05	-95,96
TEMMUZ	5 671 801	6 617 380	932 927	16,67	-85,90
AĞUSTOS	5 383 332	6 307 508	1 814 701	17,17	-71,23
EYLÜL	4 792 818	5 426 818	2 203 482	13,23	-59,40
EKİM	3 755 467	4 291 574	1 742 303	14,28	-59,40
KASIM	1 966 277	2 190 622	833 991	11,41	-61,93
ARALIK	1 950 705	2 147 878	699 330	10,11	-67,44
TOPLAM	39 488	45 058	12 734		
	401	286	213	14,11	-71,74

Sosyal, ekonomik, siyasi, ekolojik konularındaki gelişme ve sorunlar konusunda da her daim “kırılganlık” barındıran turizm sektörünün Covid-19 pandemisine karşı en duyarlı sektör durumunda olduğu söylenebilir. Türkiye’de son haftalarda aşırı yükselişe geçen vaka sayılarının zaten son derece kırılgan olan sektörü daha da kırılgan hale getirdiği ortadadır.

Turizm Gelirleri Dış Ticaret Açığını Karşılıyor

Türkiye sanayiinin ithalata bağımlı bir sanayi olması, turizm gelirlerinin önemini arttırmaktadır. Çünkü ithalat bağımlılığı, ekonominin dövizle olan gereksinimini arttırdığından, turizm gelirleri de olası bir dış ticaret açığının finansmanı bakımından önemli bir imkân olarak kabul edilmektedir.

Aşağıdaki tablodan görülebileceği gibi turizm gelirlerinin dış ticaret açığını karşılama oranları 2017-2019 arasında artarken, pandeminin başladığı 2020 yılında bu oran ciddi bir oranda düşerek yüzde 24'lere gerilemiştir. Bu da açıkça, ekonominin ciddi bir dış borç krizine girme olasılığının yüksek olduğuna işaret etmektedir. (Dış ticaret açığının milli gelire oranının yüzde 5-6 civarında olması, ülkenin dış borçlarını ödemede zorlukla karşılaşma olasılığının yüksek olması anlamına gelir. Bu oran 2020 için yüzde 6 civarındadır).

	DIŞ TİCARET AÇIĐI (\$)	TURİZM GELİRLERİ (\$)	Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açığına Oranı
2016	56 Milyar Dolar	22 Milyar Dolar	%39,48
2017	77 Milyar Dolar	26 Milyar Dolar	%34,25
2018	55 Milyar Dolar	29 Milyar Dolar	%52,73
2019	31 Milyar Dolar	34 Milyar Dolar	%109,67
2020	50 Milyar Dolar	12 Milyar Dolar	%24

Pandemi Turizm Sektörünü Vurdu: Türkiye'nin Yabancı Turist Kaybı Yüzde 78'e Kadar Çıktı

Yukarıda yer alan grafik (Grafik2) ve tablodan (Tablo 2) görülebileceği gibi, 2019 Mart-2020 Şubat arasında Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı 45 milyon 369 bin iken, pandemiyle geöen bir yıllık dönemde yabancı turist sayısı 10 milyon 261 bine gerilemiştir. Yani yaklaşık %78 oranında yabancı turist kaybı yaşandı. Oysa aynı dönemde, yani dünyada pandeminin ilan edildiği Mart 2020'den Şubat 2021'e kadar Avrupa'da yaklaşık %70 turist kaybı söz konusu oldu.

Hükümet Yanlıő Dış Politikalarla Turizm Sektörünü İöinden Çıkılmaz Hale Sokmaya Devam Ediyor!

■ Rusya-Ukrayna arasında giderek artan gerilimin ortasında Ukrayna Devlet BaŐkanı Zelensky'nin Türkiye'ye ziyareti ve sonrasında, "Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini destekliyoruz", "Kırım'ın Ruslar tarafından ilhakını tanımıyoruz" mesajlarının verilmesiyle Rusya'nın Türkiye'ye planlanan uöuŐlarını 1,5 aylığına askıya alması kararının turizm sektörüne büyük bir yara açtığı ortadadır. Her ne kadar Rusya tarafı bu kararda pandemiyi gereköe olarak göstermiŐ olsa da böylesine kararların arkasında politik nedenlerin olduğu son derece açıktır.

Rusya'nın seyahat yasağı kararı Türkiye'ye yaklaşık 500 bin turiste mal olmaktadır.

■ Daha önceden Almanya ve ABD'nin, Türkiye'yi COVID-19'da yüksek riskli ülkeler arasına alıp, vatandaşlarına seyahat uyarısı yapmasının yanı sıra Rusya'nın da uçuşlara sınırlama getirmesi turizm sektörünün sorunlarını daha da büyüttü. Döviz getirebilen en önemli sektörlerden biri olan turizm sektörü, 12 Nisan günü Rusya'nın Türkiye'ye yönelik uçuşları 15 Nisan'dan 1 Haziran'a kadar sınırlandırılmasına karar verdiğini açıklamasıyla iyice zora düşmüş oldu. Rusya'nın seyahat yasağı kararının Türkiye'ye yaklaşık 500 bin turiste mal olabileceği öngörülmektedir.

Pandemi ve Sonrasındaki Gelişmeler En Çok Turizm Çalışanlarını Etkiledi!

TÜİK rakamlarına göre, geçtiğimiz yıl 1 milyon 701 bin kişi olan turizm sektöründeki çalışan sayısı, 2021 yılında 1 milyon 377 bine kadar geriledi. Turizm sektörünün yaklaşık 1 senede yaşadığı istihdam kaybı yaklaşık 324 bin kişiye ulaştı. Yani yaklaşık %20 oranında istihdam kaybı yaşandı. **Bir diğer deyişle, turizm sektöründe pandemi süresince her 5 turizm çalışanından en az 1 tanesi işinden oldu.**

Başta turist rehberleri olmak üzere, yaptıkları işi gereği turistlerle birbir temas etmek durumunda olan sektör çalışanlarının zamanında aşıl原因aması nedeniyle pek çok can kaybının yaşandığı, rehberlerin pandemi koşullarında korumasız bırakıldığı da belirtilmelidir.

Turizm sektöründeki gerilemenin, 11 milyon işsize milyonlarcasını ekleyebileceği öngörülmektedir.

Turizm Sektöründeki Güncel Sorunlar

■ Devlet, turizm sektörünün kritik önemine rağmen, sektöre neredeyse hiçbir destek sağlamamakta, palyatif olarak sağladığı destekler de sonlandırılmaktadır. Kısa çalışma ödeneğinin sadece nisan, mayıs ve haziran aylarında da geçerli olacak şekilde uzatılmış olması kesinlikle yeterli değildir. Kısa Çalışma Ödeneği uygulaması, pandemi süresince devam etmelidir.

■ Turizm sektörünün dar bir çerçevede sadece "otelcilik" ve "yaz ve deniz tatili"ne sıkıştırılması da oldukça yanlıştır. "Kültür turizmi" olarak ifade edilen turizm biçimi de kamu tarafından desteklenmelidir.

HDP olarak, Turizm Sektörünün Güncel Sorunlarına Somut Çözüm Önerilerimiz

- Başta sendikalar ve STK'lar olmak üzere turizm sektörünün tüm kesimleriyle ve temsilcileriyle bir araya gelinerek "Turizm Acil Eylem Planı" oluşturulmalıdır.
- Turizm sektörünü içine girdiği çöküş halinden çıkarabilmek için "konsey", "meclis" gibi kalıcı; "kriz masası" gibi geçici mekanizmalar oluşturulmalıdır.
- Turizm sektörünün borçları yeniden yapılandırılmalıdır. Sektörün bankalara olan yaklaşık 135 milyar liralık borcu, hakkaniyetli bir biçimde, pandemi koşulları dikkate alınarak faizsiz bir biçimde yeniden belirlenmelidir. Borçların ödemeleri pandeminin gündelik hayat faaliyetlerini sürdürmede sorun olmaktan çıktığı döneme ertelenmelidir.
- Turizm sektöründe çalışırken işinden olarak, işsiz kalmış tüm emekçilere aylık 3.000 lira doğrudan gelir desteği verilmelidir.
- Kısa Çalışma Ödeneği pandemi sonuna kadar uzatılmalıdır.
- Turizm sektöründe faaliyet gösteren ve faaliyetlerini durdurmak ya da kısıtlamak zorunda olan tüm işletmelere pandemi süresince aylık 5.000 TL doğrudan gelir desteği sağlanmalıdır.
- Turizm sektöründe faaliyet gösteren tüm işletmelerin pandemi döneminde tahakkuk etmiş devlete olan borçları silinmelidir.
- Sigorta prim borcu bulunduğu gerekçesiyle turizm acentalarına kredi verilmemesi uygulamasına son verilmelidir. Turizm acentalarının sigorta prim borçları devlet tarafından üstlenilmelidir.
- Turizm sektöründe faaliyet gösteren tüm esnafların kira ödemeleri pandemi süresince dondurulmalıdır.
- Turizm sektöründe ve bölgelerinde faaliyet gösteren esnaftan stopaj vergisi alınmamalıdır.
- Turizm sektörde çalışanların aşılamaı derhal tamamlanmalıdır.